

Tanıtım - Eleştiri

Book Reviews

Gulbenkian Komisyonu. *Sosyal Bilimleri Açın: Sosyal Bilimlerin Yeniden Yapılanması Üzerine Rapor*. Çev. Şirin Tekeli. İstanbul: Metis, 1996. 100 s. ISBN 975-342-099-4, 360.000. TL.

Bu rapor, Portekiz ulusunun yirmibirinci yüzyılda nasıl bir biçim alacağı konusunda önemli düşünceler çerçevesinde Calouste Gulbenkian Vakfı'nın girişimleri sonucunda oluşturulmuştur. Calouste Gulbenkian Vakfı bu nedenle, Binghamton Üniversitesi Fernand Braudel Merkezi Başkanı Immanuel Wallerstein'in ortaya attığı, altısı sosyal bilimci, ikisi doğa bilimci, ikisi de insan bilimleri alanında gelen çok seçkin uluslararası akademik bir grupla sosyal bilimlerin bugününü ve geleceğini düşünmek üzere yürütülecek entellektüel çabayı yönlendirme önerisini olumlu karşılamıştır.

Sosyal bilimlerin yeniden yapılanması için Gulbenkian Komisyonu, 1993 Temmuz'unda Prof. Wallerstein'in başkanlığında oluşmuştur. Komisyon iki yıl süreyle çalışmalarını sürdürmüş ve bu süre içerisinde üç genel toplantı gerçekleştirilmiştir. Komisyonun hazırlandığı raporda sırasıyla şu konular üzerinde durulmuştur:

- Onsekizinci yüzyıldan 1945'e kadar sosyal bilimlerin tarihsel kuruluşu.
- 1945'ten günümüze sosyal bilimlerde yapılagelen tartışmalar.
- Şimdi nasıl bir sosyal bilim kurmalıyız?

Bu başlıklar altında üç önemli nokta gösterilmeye çalışılmıştır:

1. Bir bilgi biçimi olarak sosyal bilimin nasıl tarihsel olarak oluştuğu ve neden 18. yüzyılın sonundan 1945'e kadar bir dizi standart disipline ayrıştığı,
2. 1945'ten sonra dünya genelinde meydana gelen gelişmelerin bu entellektüel iş bölümüyle ilgili ne gibi sorular sorulmasına yol açtığı ve bir önceki dönemde yerli yerine oturtulan örgütlenme yapısını yeniden tartışmaya açılması,
3. Son yıllarda bir dizi entellektüel soruyu açımlayarak, daha ileri gidebilmek için yeni tavırların belirlenmesidir.

Bugün sosyal bilimlerin sınıflandırılmasında belirsizlikler hüküm sürmektedir. Sosyal bilimler sınıflanması, eskiden sahip olduğu desteği yitirmiş olan, iki karşıtlık üzerine kuruluydu. Bunlar geçmiş ile bugün arasındaki karşılıklı idiografik ve nomotetik disiplinler karşıtlığıdır. Bir diğeri de, uygar ve barbar dünyalar karşıtlığıdır.

Komisyon üniversitelerdeki programların sayısının her geçen gün artmasını haklı olarak eleştirirken, çok disiplinleşmenin abartılmadığını da belirtmektedir. Ancak bu eleştirilerinde asıl üzerinde durulan nokta örgütlenme bakımından çok disiplinleşmenin faaliyetleri birleştirmekten çok üniversite adları ve programlarını çoğaltma yönünde geliştiğidir.

Mevcut disiplin yapısı varlığını sürdürmektedir. Ancak bugün için bu yapının sorgulandığını ve alternatif yapıların varolma mücadelesi verdiklerini söylemek mümkündür. Gulbenkian Komisyonu raporunun birinci hedefi de, bu konuda tartışmaları teşvik etmek ve bunun sonucunda ortaya çıkacak sonuçları irdelemektir. Buna ek olarak Gulbenkian Komisyonu, entelektüel meselelerin aydınlatılması ve sosyal bilimlerin yeniden yapılanması için sosyal bilim yapılarının idarecileri tarafından desteklenebilecek ve desteklenmesi gereken en az dört yol olduğu kanısındadır. Bunlar:

1. Üniversitelerin içinde veya onlarla işbirliği yapan ve aciliyeti olan belirli temalar etrafında bir yıl süreyle çalışmak üzere bilim adamlarını bir araya getiren kurumların yaygınlaştırılması,
2. Üniversite yapıları içinde, geleneksel disiplin sınırlarını aşan, belirli entelektüel hedefleri belirli bir zaman dilimi için (örneğin beş yıl) kendi fonları bulunan birleşik araştırma programlarının oluşturulması,
3. Profesörlerin birden çok bölüme atanması zorunluluğunun getirilmesi,
4. Doktora öğrencileri için birden çok alanda çalışma zorunluluğunun getirilmesidir.

Gulbenkian Komisyonu, önerilerin bunlarla sınırlı olmadığını belirtmekte ve amaçlarının bu yönde adım atılmasını teşvik etmek olduğunu vurgulamaktadır.

Bu eseri meslektaşlarımızın okumasının yararlı olacağı kanısındayım. Zira eser sosyal bilimlerin bugün ne durumda olduğu ve gelecekte nasıl şekilleneceği konusunda önemli fikirler vermektedir.

Sönmez Çelik
Sakarya Üniversitesi
Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı

Kütüphanecilik Bölümü 25. Yıl'a Armağan / Yay. Haz. Bülent Yılmaz.-
Ankara: H.Ü. Kütüphanecilik Bölümü, 1997. 248 s. ISBN 975-491-060-X

H.Ü. Kütüphanecilik Bölümü'nün kuruluşunun 25. yılı nedeniyle yayınlanan bu kitap, aynı zamanda H.Ü. Kütüphanecilik Bölümü'nün 25 yıldır başarıyla sürdürdüğü eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetlerine bir yenisini, "yayın yapma" faaliyetini eklemiş olması bakımından önemli bir kaynaktır.

Kitapta özellikle kütüphanecilik alanındaki son gelişme ve uygulamaları içeren, kapsamlı 23 ayrı makale bulunmaktadır. Konular, kataloglamadan, kütüphane otomasyon sistemlerine koleksiyon kullanım analizinden, süreli yayınlara kadar çeşitlilik göstermektedir. Kitapta yer alan ve Prof. Dr. İrfan Çakın'ın makalesinde ek olarak verdiği H.Ü. Kütüphanecilik Bölümü Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora mezunlarının yer aldığı ek, tüm mezunları bir arada bulmak açısından dikkate değerdir.

H.Ü. Kütüphanecilik Bölümü'ndeki tüm öğretim ve araştırma görevlilerinin makaleleri yanısıra, A.Ü. ve İ.Ü. Kütüphanecilik Bölümlerindeki öğretim elemanlarının da makalelerini içeren bu kitapta, aynı zamanda H.Ü. Kütüphanecilik Bölümü'ne ait resimler de bulunmaktadır.

Çiğdem Özbağ
ODTÜ Kütüphanesi